



IDA

Σκηνοθεσία: Pawel Pawlikowski

Σενάριο: Rebecca Lenkiewicz, Pawel Pawlikowski

Ηθοποιοί: Agata Kulesza, Agata Trzebuchowska, Joanna Kulig.

Χώρα: Πολωνία (Ασπρόμαυρη)

Διάρκεια: 82'

Πρώτη προβολή: Ώρα 6.00 μ.μ.

Δεύτερη προβολή: Ώρα 8.15 μ.μ.

Τρίτη προβολή: Ώρα 10.30 μ.μ.

Διακρίσεις:

- 5 Βραβεία Ευρωπαϊκής Ακαδημίας Κινηματογράφου 2014

* Καλύτερη Ευρωπαϊκή Ταινία για το 2014

* Καλύτερη Σκηνοθεσία

* Καλύτερο Σενάριο

* Καλύτερη Διεύθυνση Φωτογραφίας

* People's Choice Award for Best European Film

- Διεθνές φεστιβάλ Κινηματογράφου του Τορόντο: International Critics Award (FIPRESCI)

- Βραβείο Καλύτερης ταινίας Φεστιβάλ Κινηματογράφου του Λονδίνου 2013

- Βραβείο Καλύτερης ταινίας (Crystal Arrow) στο 5ο Φεστιβάλ Κινηματογράφου Les Arcs

- Βραβείο Καλύτερης Γυναικείας Ερμηνείας (εξ' ημισείας στις δύο πρωταγωνίστριες Agata Kulesza, Agata Trzebuchowska) στο 5ο Φεστιβάλ Κινηματογράφου Les Arcs

- Βραβείο Καλύτερης ταινίας στα Πολωνικά Βραβεία Κινηματογράφου 2014

- Υποψήφια στις 3 καλύτερες ταινίες για τα Βραβεία LUX 2014.

Το 1962 η νεαρή δόκιμη μοναχή Άννα συναντά λίγο προτού δώσει τους όρκους της τη μόνη ζωντανή συγγενή της, την αδελφή της μητέρας της Βάντα. Εκείνη της αποκαλύπτει πως είναι εβραϊκής καταγωγής και την παίρνει μαζί της σε ένα ταξίδι ανεύρεσης του τάφου αλλά και του τρόπου θανάτου των γονιών της κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.

Στιλιζαρισμένο και εικαστικά συναρπαστικό οδοιπορικό στις απωθημένες αλήθειες, τις ενοχές και τα τραύματα μιας ολόκληρης εποχής. Ο Παβλικόφσκι («Το Τελευταίο Καταφύγιο», «Το Καλοκαίρι του Έρωτά μου») εντυπωσιάζει με την ώριμη σκηνοθετική του δεξιότητα, ενώ οι πολιτικοκοινωνικές αναφορές του δεν βαραίνουν στο ελάχιστο τη συγκινητική σχέση των δύο παγιδευμένων στις ψευδαισθήσεις τους ηρωίδων.

Μπαίνοντας στη δεκαετία του '60, μια εποχή σφοδρών πανευρωπαϊκών αλλαγών, η Πολωνία εξακολουθεί να στέκει διχασμένη ανάμεσα στον καθολικισμό και τον κομμουνισμό, το βαρύ χθες και το αβέβαιο μέλλον. Εκείνη την εποχή η Άννα είναι μια νεαρή δόκιμη μοναχή που προετοιμάζεται να δώσει τους όρκους της, όταν η ηγουμένη του μοναστηριού της ανακοινώνει

ότι πρέπει πρώτα να τακτοποιήσει τις εκκρεμότητές της με τον έξω κόσμο και να συναντήσει τη μοναδική ζωντανή συγγενή της.

Η αδερφή της μητέρας της Βάντα την υποδέχεται στωικά στην αρχή, ανακοινώνοντάς της πως είναι κόρη Εβραίοπολωνών, οι οποίοι σκοτώθηκαν στον πόλεμο, και το βαφτιστικό όνομά της είναι Ίντα. Η Άννα αιφνιδιάζεται, αλλά συμφωνεί να ξεκινήσουν μαζί ένα ταξίδι στον τόπο που χάθηκαν τα ίχνη των συγγενών τους και να ανακαλύψουν τι πραγματικά τους συνέβη, σε ένα κινηματογραφικό οδοιπορικό που θα μπορούσε να εξελιχτεί σε ψυχολογικό θρίλερ, κοινωνικό δράμα ή ιστορικό χρονικό.

Το λιτό και διάρκειας μόλις 82 λεπτών «*Ida*» όμως αποδεικνύεται τελικά κάτι πολύ πολυπλοκότερο. Γεννημένος στη Βαρσοβία, ο 57χρονος Πάβελ Παβλικόφσκι ξεκίνησε την κινηματογραφική του καριέρα στη Μεγάλη Βρετανία και κέρδισε φήμη με «*Το Τελευταίο Καταφύγιο*» και «*Το Καλοκαίρι του Έρωτά μου*».

Επισκεπτόμενος κινηματογραφικά για πρώτη φορά την πατρίδα του, επιστρέφει στην γκρίζα και μελαγχολική μεταπολεμική της πραγματικότητα, η οποία είναι πολύ πιο ανήσυχη απ' όση φαίνεται εκ πρώτης όψεως. Τα γεωμετρικά, ακίνητα και ασπρόμαυρα κάδρα του την αναβιώνουν με έναν... ονειρικό ρεαλισμό, αποσπώντας μια αίσθηση μοντέρνου στιλιζαρίσματος και ταυτόχρονα ταινίας εποχής.

Ο χώρος, απειλητικός ακόμη και όταν η κάμερα περιπλανιέται στην εξοχή, και ο χρόνος, τελετουργικά αργοκίνητος, αναδεικνύονται σε πρωταγωνιστές και καθορίζουν με ιστορική ακρίβεια τα κίνητρα και τη συμπεριφορά των δύο ηρωίδων. Η μία από αυτές αντιπροσωπεύει ένα τυφλά ταγμένο στην πίστη, ξεκομμένο από τις ρίζες του μέλλον, στο οποίο όμως το αύριο ανήκει δικαιωματικά, και η άλλη (δικαστής σε δίκες πολιτικών εκκαθάρσεων κατά τη δεκαετία του '50) ένα γεμάτο ενοχές παρελθόν που καταλαβαίνει πως δεν έχει καμιά θέση στην καινούργια ημέρα που ξημερώνει.

Περνώντας μέσα από το τέλος των ιδεολογιών, την επώδυνη εθνική «ενηλικίωση» και τα αδιέξοδα διλήμματα της πολιτικής, το «*Ida*» επικεντρώνεται με κινηματογραφική σοφία και αφηγηματική απλότητα στη σχέση δύο παγιδευμένων στις ψευδαισθήσεις τους γυναικών. Μέσα στο βλέμμα τους (αριστουργηματικό το τελευταίο μονοπλάνο, στο οποίο κάμερα και ηρωίδα επιτέλους «κινούνται») συμπυκνώνει ιστορικά ψέματα και αλήθειες ζωής. Πικρές, μα παρήγορες, τραγικές όσο κι αισιόδοξες. Ενώ περιγράφει με απόλυτη ακρίβεια ένα αυστηρό εκεί και τότε, παραμένει διαχρονικό και απόλυτα επίκαιρο.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΗΤΣΗΣ

Πρέπει να δείτε την «*Ida*» να ζήσετε την εμπειρία του μυστηρίου που λέγεται καλλιτεχνικό σινεμά. Μια ταπεινή ασπρόμαυρη ταινία, λιτή και «συμπιεσμένη» σε παλιομοδίτικο τετράγωνο κάδρο, που, καθώς κυλάει η ώρα και το απόσταγμα των εικόνων της απλώνεται μέσα σου, αποκτά διαστάσεις απέραντου σινεμασκόπ. Είναι κατάθεση ψυχής και όχι εξομολόγηση νάρκισσου σκηνοθέτη. Υπαρξιακή ταινία για τη μνήμη και την ταυτότητα. Βαθιά πολιτική, όχι δημαγωγική.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΜΠΟΥΡΑΣ

Σα φιγούρα από πίνακα του Βερμέερ, ένα πλάσμα

αθώο, φωτεινό, απαράμιλλα όμορφο κι ανεπίστρεπτα χαμένο στο χρόνο. Ο Παβλικόφσκι κινηματογραφεί λυρικά, ψύχραιμα, με οικονομία μία Πολωνία (Ευρώπη) που χάθηκε ανάμεσα στη σύγχρονη συλλογική αμνησία και πολιτική υποκρισία.

Παρόλο που οι επιρροές του Ντράγιερ, του Μπρεσόν, του Μπέργκμαν (ακόμα και του νεότερου Χάνκε) ελλοχεύουν στις φωτοσκιάσεις του ασπρόμαυρου στίλ του, υπάρχει μία ζεστή νότα ζωής στην κινηματογράφηση του Παβλικόφσκι, έτσι όπως κοιτάει την «*Άννα/Ίντα*» του - σαν φιγούρα από πίνακα του Βερμέερ, ένα πλάσμα αθώο, φωτεινό, απαράμιλλα όμορφο κι ανεπίστρεπτα χαμένο στο χρόνο. Μία Πολωνία που δε θα ξαναβρούν ποτέ, που τώρα κυκλοφορεί με άλλο όνομα, άλλη ταυτότητα. Εξαιρετική, μετρημένη, απύθμενα αισθαντική η Αγκάτα Τρεμπουσκόφσκα κουβαλάει την αγνότητά της σαν καζάνι που σιγοβράζει κι έρχεται σε αντίθεση με την εξίσου συγκλονιστική Αγκάτα Κουλέσα που ερμηνεύει τη ρημαγμένη από τις ενοχές και τον καημό θεία. Ενα κορίτσι που δεν έχει ζήσει τίποτα, πιστεύει στο Θεό, είναι έτοιμο να θυσιάσει τη ζωή της. Μία γυναίκα που έχει ζήσει τα πάντα, θυμάται τα πάντα, έχει χάσει την πίστη της ανάμεσα στη σύγχρονη συλλογική αμνησία και πολιτική υποκρισία. Η Κουλέσα φορά τον κυνισμό και την οργή της τόσο πονεμένα, που σε πείθει: κανένα ποτό, κανένα τσιγάρο, κανένα hate sex δεν μπορεί να την κάνει να ξεχάσει. (Το βραβείο Γυναικείας Ερμηνείας στο 5ο Φεστιβάλ Les Arcs δόθηκε εξαιτίας στις δύο ηθοποιούς).

Ο Παβλικόφσκι έχει την μοναδική ιδιότητα να κοιτά κατάματα το παγερό, απαισιόδοξο περιβάλλον, συνεχίζοντας όμως να αγαπά και να πιστεύει στους ανθρώπους που το κατοικούν (αναζητήστε το «*Last Resort*» όσοι δεν το έχετε δει). Αυτό δεν σημαίνει επίλυση, δίδαγμα ή χάπι εντ. Σημαίνει συναίσθηση, βλέμματα, κατανόηση. Μια αγκαλιά αποχαιρετισμού που φτάνει μέχρι το κάθισμά σου.

Κι αυτό που σου μένει είναι η σιωπή. Ενα αριστοτεχνικό sound design που δεν το καταλαβαίνεις ίσως όσο βιώνεις την ταινία, αλλά σε έχει στοιχειώσει όσο και οι εικόνες της. Η βουβή επιβολή του δόγματος στο μοναστήρι, το αιρετικό κουδούνισμα των μαχαίροπήρουων την ώρα της σούπας, τα κόκκαλα των νεκρών σου μέσα σ' ένα μεταξωτό μαντήλι. Η τζαζ του Κολτρεϊν να σοκάρει τις αισθήσεις και ταυτόχρονα να τους υπόσχεται ότι μπορούν, οφείλουν, να ονειρευτούν και κάτι παραπάνω...

ΠΟΛΥ ΛΥΚΟΥΡΓΟΥ

ΠΑΒΕΛ ΠΑΒΛΙΚΟΦΣΚΙ

Ο Πάβελ Παβλικόφσκι ήταν δεκαεσσάρων χρόνων όταν η οικογένειά του μετανάστευσε στη Βρετανία. Μεγάλωσε, σπούδασε λογοτεχνία στην Οξφόρδη, έγινε αυτοδίδακτος κινηματογραφιστής στο BBC δίπλα στον Στίβεν Φρίαρς και τον Κένεθ Μπράνα. Η «*Ida*» τον επανασύνδεσε με τη Βαρσοβία και την Πολωνία της παιδικής του ηλικίας.

ΦΙΛΜΟΓΡΑΦΙΑ

Ida 2013, *I gynaika tou pemptou* 2011, *My Summer of Love* 2004, *Last Resort* 2000, *The Stringer* 1998, *Twockers* 1998, *Tripping with Zhirinovsky* 1995, *Serbian Epics* 1992, *Στα βήματα του Ντοστογιέφσκι* 1991, *From Moscow to Pietushki* 1991.